

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntö STM/1856/2018 19.4.2018

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriön on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jolla säädettäisiin uusi laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia, sairausvakuutuslakia, yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia. Lain tavoitteena on turvata hyvin toimivat yhdenvertaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijoille. Valvira esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Esityksen mukaan Kansaneläkelaitos (jäljempänä Kela) vastaisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (jäljempänä YTHS) tuottaisi opiskeluterveydenhuollon palvelut valtakunnallisesti. Opiskeluterveydenhuollon palvelujen sisältö määriteltäisiin edelleen terveydenhuoltolaissa. Uudistuksen yhteydessä YTHS:n tuottamat palvelut olisi tarkoitus laajentaa koskemaan yliopisto-opiskelijoiden lisäksi myös ammattikorkeakouluopiskelijoita vuodesta 2020 alkaen. Lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyisi maakunnille. Muutoksen on tarkoitus taata yhdenvertaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut kaikille korkeakouluopiskelijoille.

Esityksen mukaan Kela huolehtisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen riittävästä saatavuudesta ja saavutettavuudesta valtakunnallisesti sekä hyväksyisi opiskeluterveydenhuollon palveluverkon. Kelan valintaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestäjäksi puoltaa muun muassa se, ettei sen järjestäjäasemaan kohdistu samanlaisia hallinnollisia erityispiirteitä ja vaatimuksia kuin maakuntien asemaan. Perusteluina mainitaan myös Kelan kokemus opiskeluterveydenhuollon valtakunnallisesta maksatuksesta, seurannasta ja valvonnasta sekä sen mahdollisuus hoitaa veroluonteisen terveydenhoitomaksun kerääminen. Valvira pitää Kelan valintaa opiskeluterveydenhuollon järjestäjäksi perusteltuna. Valvira toteaa kuitenkin, että hallituksen esityksessä ei ole mainintaa siitä, kuka valvoo Kelan toimintaa opiskeluterveydenhuollon järjestäjänä. Valviran käsityksen mukaan Kelan toiminnan valvonnasta palvelujen järjestäjänä tulisi säätää lailla.

17.5.2018

Esityksessä todetaan, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottaminen valtakunnallisesti kuuluisi YTHS:lle, jolla on pitkä kokemus yliopisto-opiskelijoiden opiskelukyvyyn edistämisestä ja opiskeluterveydenhuollon palveluiden tuottamisesta. YTHS:n toiminnan vahvuuksina on mainittu muun muassa opiskeluterveydenhuollon erityisosaaminen, toiminnan jatkuva kehittäminen, palvelujen hyvä saatavuus ja korkea asiakastytyväisyys. Perusteluina on mainittu myös se, että YTHS:llä on valtakunnalliselle opiskeluterveydenhuollolle valmiina osaaminen, hyvin toimiva ketju, verkostot ja toimintamallit. Esityksen mukaan muutoksella saavutettaisiin yhdenvertaiset palvelut kaikille korkeakouluopiskelijoille ja kavennettaisiin hyvinvointi- ja terveyseroja korkeakouluopiskelijoiden kohdalla.

Valvira pitää perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena opiskeluterveydenhuollon laajentamista koskemaan ammattikorkeakouluopiskelijoita. Esitystä puoltavat sekä lain tavoite turvata hyvin toimivat ja yhdenvertaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille sekä YTHS:n pitkä kokemus opiskeluterveydenhuoltoon erikoistuneena organisaationa. Valvira pitää esitettyä muutosta hyvänä myös siltä osin kuin sen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden opiskelukykyä ja ehkäistä opiskelujen keskeytymistä.

Lapsen tai nuoren edun mukaisesti on katsottu koulunkäynnin fyysisen paikan ja opiskeluhuollon muodostama kokonaisuus siten, ettei koulu- tai opiskeluterveydenhuolto eriydy opiskeluhuollon kokonaisuudesta. Esityksen mukaan tavoite saavutetaan paremmin toteuttamalla toisen asteen opiskeluterveydenhuolto kunnan ja jatkossa maakunnan järjestämissä opiskeluterveydenhuollon palveluissa. Valvira toteaa, että toisen asteen oppilaitoksissa opiskelee myös aikuisopiskelijoita. Esityksessä ei oteta kantaa siihen, onko esitetty järjestely tarkoituksenmukainen myös aikuisopiskelijoiden osalta.

Mielenterveyspalvelut

Esityksen mukaan mielenterveys- ja päihdehäiriöiden hoitaminen on tunnistettu opiskeluterveydenhuollon suurimmaksi kehittämistarpeeksi. Valvira pitää hyvänä sitä, että jatkossa myös ammattikorkeakouluopiskelijoilla olisi mahdollisuus päästä YTHS:n tarjoamien mielenterveyspalveluiden piiriin, mikä mahdollisesti voi parantaa heidän kohdallaan mielenterveyshäiriöiden ehkäisyä ja varhaista tunnistamista. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että YTHS:n henkilökuntaresurssia lisätään niin, että kasvavaan palvelutarpeeseen voidaan riittäväällä tavalla vastata.

Valvira toteaa lisäksi, että huomiota tulee kiinnittää siihen, että kunkin maakunnan alueella sovitaan yhdenmukaisella tavalla hoitoketjuista siten, että vaikeammista psykiatrisista häiriöistä kärsivillä opiskelijoilla on mahdollisuus päästä maakunnan järjestämien psykiatristen hoitopalveluiden piiriin. Myös opiskelijoiden psykoterapeuttisen hoidon yhdenmukaisesta saatavuudesta joko YTHS:n omana toimintana, maakunnan tuottamana tai Kelan järjestämänä palveluna tulee huolehtia. Valvira toteaa kuitenkin, että mielenterveyspalveluiden koordinoinnin tulee olla järjestäytyntä ja systemaattista. Valviran

17.5.2018

näkemyksen mukaan opiskelijoiden mielenterveyspalveluiden koordinaatiovastuu tulisi olla YTHS:llä.

Valvira pitää tärkeänä, että palveluita suunniteltaessa tulee huolehtia potilaina olevien opiskelijoiden päihdehäiriöiden varhaisesta tunnistamisesta ja toimivasta yhteistyöstä opiskelupaikkakuntien päihdepalveluiden kanssa. Valvira pitää erittäin tärkeänä myös sitä, että mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarpeenmukaisesta jatkuvuudesta huolehditaan niissä tilanteissa, joissa opinnot keskeytyvät tai loppuvat, mutta opiskelijan hoidon tarve jatkuu.

Valvonta

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa koskevan lakiehdotuksen 36 §:ssä säädettäisiin siitä, että Valtion lupa- ja valvontavirasto valvoo YTHS:n toiminnan lainmukaisuutta siten, kuin siitä säädetään valmisteilla olevassa laissa. Valmisteilla olevan lainsäädännön mukaan muun muassa Valviran nykyiset terveydenhuollon palvelujen antaja ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevat valvontatehtävät siirtyisivät vuoden 2020 alusta lähtien uudelle Valtion lupa- ja valvontavirastolle, joka valvoisi myös YTHS:n toimintaa. Esityksessä todetaan, että valvonnan sisältö säilyy ennallaan, eikä esityksellä ole vaikutusta valvontaan suhteessa sen nykytilaan. Valvira toteaa, ettei se voi ottaa kantaa valvontaa koskevaan lainsäädäntöön, koska se on vasta valmisteilla.

Esityksen mukaan opiskeluterveydenhuoltoon sovellettaisiin terveydenhuoltolain 51 §:ssä tarkoitettuja hoitoon pääsyä koskevia säännöksiä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Valvira valvoo hoitoon pääsyn toteutumista yhdessä aluehallintovirastojen kanssa. Valvira toteaa, että opiskeluterveydenhuollon hoitoon pääsyn valvonnasta on huolehdittava myös jatkossa.

Valvira pitää tärkeänä, että avien ja Valviran yhteiseen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelmaan otettavat valvontakohteet valmistellaan aluehallintovirastojen ja Valviran toimesta huolellisen riskinarvioinnin perusteella. Soteuudistuksen kynnyksellä suunnitelmallisen valvonnan kohteiksi on ehdolla lukuisia sosiaali- ja terveydenhuollon asioita ja kokonaisuuksia, sillä uudistukseen liittyy monissa toiminnoissa ja asiakasryhmissä selkeitä turvallisuusriskejä.

Ratkaistu: 17.05.2018
Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Wiiala-Keskinen Henna, Lakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.